

УДК 338.124

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА**Стогній Т.С., Васільєва Л.М.**

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

У статті розглянуто сутність фінансово-економічної безпеки та досліджено механізм її управління, визначено структуру і зміст його основних складових. Встановлено, що основою є створення організаційно-економічного механізму, здатного ефективно протидіяти загрозам і підтримувати стан економічної безпеки. **Ключові слова:** фінансова безпека, економічна безпека, механізм управління фінансово-економічною безпекою, стратегія управління підприємством.

Постановка проблеми. Фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства, поряд з такими її складовими, як інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, інформаційна, політико-правова, екологічна, силова. В сучасних умовах перед підприємствами України стоїть проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки шляхом запровадження відповідного механізму управління та ефективного застосування його складових.

У ринковій економіці кожне підприємство перебуває в умовах жорсткої конкурентної боротьби, якщо вона несе негативний результат, це може привести до фінансової кризи або банкрутства підприємства. Це зумовлює потребу у формуванні та використанні ефективних інструментів оперативного управління господарською діяльністю, складовою частиною яких є методи управління фінансовою та економічною безпекою підприємства, яка здатна забезпечити своєчасне попередження та подолання з'явившихся кризових ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних та прикладних проблем щодо фінансово-економічної безпеки підприємства та механізму забезпечення фінансової безпеки присвячені праці вітчизняних вчених, насамперед, Барановський О. І., Кравчук Н. Я., Мойсеєнко І.П., Орлик О. В., Сабліна Н. В., Судачова О. І., Ткачова С. С. та інші. Вони докладно розкрили питання систематизації фінансово-економічної безпеки підприємств, методичні основи формування підрозділів реалізації економічної безпеки на підприємствах, комплексні підходи до її оцінки тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, недостатньо висвітленими залишаються окремі питання пов'язані із розробкою алгоритму дій керівників та менеджерів підприємства, який не дав би підприємству можливості втратити свою економічну незалежність.

Мета статті. На основі аналізу наукових джерел та існуючої практики: визначити роль та стратегію фінансово-економічної безпеки; дослідити значення механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. Головна ціль кожного підприємства є забезпечення стабільного функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Для цього необхідно постійно дотримуватись відповідного рівня економічної безпеки підприємства, він залежить від того, наскільки його керівництво буде спромож-

не запобігти та протистояти можливим загрозам та наскільки вмiло зможе ліквідувати наслідки, об'єктивних і суб'єктивних, негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища.

На думку Орлика В. В., фінансова безпека посiдає особливе місце в системі економічної безпеки, впливаючи абсолютно на всі сфери діяльності підприємства [5]. Це пояснюється тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові економічної безпеки, а зміни в будь-якій сфері підприємства в кінцевому результаті відображаються на його фінансовій безпеці.

Барановський О. І. визначив, що процес управління фінансовою безпекою підприємства можна поділити на ряд етапів:

1. Розроблення системи фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту в процесі функціонування підприємства.

2. Ідентифікація, аналіз та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємства та реалізації його фінансових інтересів. Цей етап включає такі операції, як виокремлення множини загроз фінансовій безпеці підприємства, оцінювання ймовірностей їх виникнення, розрахунок розміру можливих збитків від реалізації потенційних або реальних загроз, а також дослідження чинників, які спричинили збитки.

3. Оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. Процес оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки підприємства включає такі кроки: вибір критерію ефективності фінансово-економічної безпеки; побудова множини показників (індикаторів) фінансової безпеки; визначення порогових значень показників (індикаторів); моніторинг вибраних показників і зіставлення їх фактичних значень із пороговими; визначення інтегрального рівня фінансової безпеки підприємства за обраними показниками.

4. Забезпечення ефективної нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства. Розроблення комплексу заходів із забезпечення фінансової безпеки та рекомендацій щодо впровадження їх на практиці.

5. Бюджетне планування реалізації розробленого комплексу заходів із забезпечення фінансової безпеки підприємства.

6. Реалізація запланованих заходів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства.

7. Контроль за ходом реалізації запланованих заходів щодо забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки підприємства.

8. Оперативне управління системою фінансової безпеки підприємства за допомогою ме-

ханізму зворотного зв'язку, яке проявляється у коригуванні наявної або розробці нової системи заходів із забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки [1].

Процес забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства базується на відповідному механізмі її управління, під яким розглядають сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам [3]. Аналіз ряду наукових джерел [7] дозволяє констатувати, що до складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства можна віднести такі основні складові елементи, як: об'єкти та суб'єкти управління, сукупність фінансових інтересів підприємства, функції, принципи і методи управління, організаційну структуру, нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення тощо. Усі перелічені складові елементи управління в сукупності складають механізм управління фінансово-економічною безпекою (рис. 1).

Мойсенко І. П. сказав, що стратегія фінансово-економічної безпеки – це розроблення довгострокового плану для забезпечення реалізації мети, завдань та досягнення цілей підприємства, зокрема забезпечення фінансової та економічної безпеки, а також планування розподілу ресурсів в умовах постійної нестабільності зовнішнього середовища та адаптації до нього, для захисту

цього підприємства від впливу загроз, ризиків і досягнення нормального та безпечного його функціонування [4].

З досліджень Кравчук Н. Я. можна сказати, що стратегія фінансової безпеки підприємства має бути безпосередньо пов'язана з загальною та фінансовою стратегією підприємства. Домінантними сферами забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є стратегії:

- забезпечення росту прибутковості його власного капіталу;
- формування фінансово-економічних ресурсів;
- фінансово-економічної стабільності;
- безпеки інвестиційної діяльності;
- нейтралізації фінансово-економічних ризиків;
- безпеки інноваційної діяльності;
- захисту його конкурентної позиції;
- антикризова стратегія.

На підставі стратегії визначається фінансова політика підприємства за основними напрямками фінансової діяльності: податкова, цінова, амортизаційна, дивідендна, інвестиційна.

Стратегія фінансової безпеки має бути орієнтована на розробку і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових відносин [2].

При цьому мають бути визначені найближчі і перспективні цілі даної стратегії та механізми їх реалізації.

Зважаючи на те, що фінансова безпека не є статичною (на систему безпеки впливає конкретна ситуація, що складається на певному етапі соціально-економічного і політичного розвитку суспільства), то механізм забезпечення фінансової безпеки включає такі елементи:

– об'єктивний і усесторонній моніторинг економіки і фінансової сфери з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз інтересам об'єктів фінансової безпеки;

– вироблення порогових, гранично допустимих значень фінансових та соціально-економічних показників / індикаторів/, перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність і фінансову кризу;

– діяльність держави щодо виявлення і попередження внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці.

Вдало вибрана стратегія фінансової безпеки дозволить підприємству бути менш вразливим до негативних впливів. Одним з методологічних інструментів забезпечення фінансової безпеки, в межах її стратегії, може виступати методологія розробки «стратегічних карт».

На думку Ткачової С. С., стратегічна карта є важливим елементом однієї з найпопулярніших у закордонній практиці концепції стратегічного управління та оцінки ефективності діяльності суб'єкта бізнесу – концепції збалансованої системи показників, також її вважають загальною архітектурною концепцією опису стратегії організації, моделлю, яка демонструє, як стратегія об'єднує

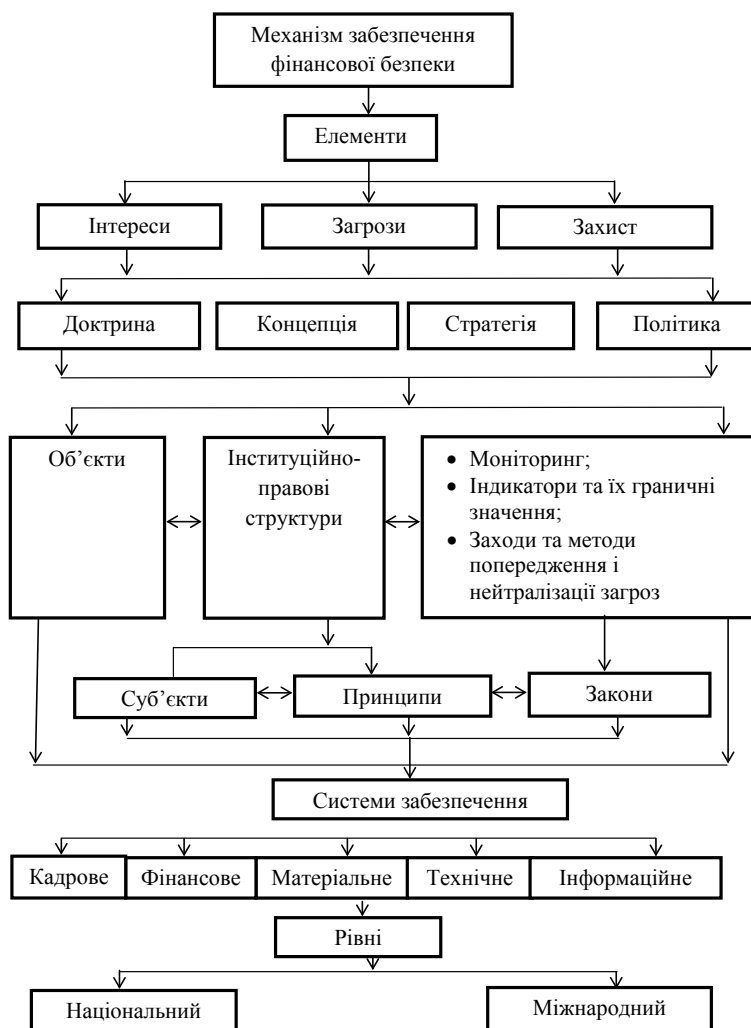

Рис. 1. Механізм забезпечення фінансової безпеки

нематеріальні активи та процеси створення вартості; основою системи менеджменту для швидкої та ефективною реалізації стратегії [8].

Сабліна Н. В. запропонувала алгоритм розробки стратегічної карти підприємства в межах забезпечення фінансової безпеки є наступним [6]:

– формування та коригування стратегічних цілей підприємства відносно забезпечення його фінансової безпеки відповідно із стратегією його розвитку;

– побудова стратегічної карти підприємства на основі взаємозв'язку стратегічних цілей підприємства;

– визначення системи цільових показників фінансової безпеки підприємства, які характеризують досягнення стратегічних цілей та ефективність діяльності підприємства, визначення їх оптимальних значень, закріплення фінансової відповідальності;

– розподіл цільових показників фінансової безпеки підприємства за центрами фінансової відповідальності з урахуванням функціональної специфіки;

– розробка заходів, спрямованих на досягнення показників фінансової безпеки підприємства за центрами відповідальності та підприємства загалом;

– приведення в стратегічну відповідність усіх ресурсів і процесів забезпечення фінансової безпеки підприємства;

– коригування цільових показників фінансової безпеки підприємства та встановлення пері-

одичності контрольного аналізу показників, які характеризують рівень фінансової безпеки підприємства;

– формування стратегічної програми заходів забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Отже, стратегія фінансово-економічної безпеки повинна передбачати забезпечення балансу інтересів усіх ланок фінансово-економічної системи для досягнення фінансово-економічної безпеки підприємства та обумовлює застосування комплексного підходу до її формування та реалізації, яка буде спрямована на захист інтересів власників підприємства в процесі його фінансово-господарської діяльності.

Висновки з даного дослідження. Фінансово-економічна безпека виступає як основний елемент і чинник формування економічної безпеки підприємства. Особлива увага повинна приділятися забезпеченню фінансової безпеки на кожному підприємстві. Для запобігання загроз потрібна розробка та реалізація дієвих заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є найбільш вагомою частиною системи його економічної безпеки, що: базується на певних завданнях, функціях і принципах; передбачає використання системної сукупності методів, інструментів та конкретних заходів їх реалізації, які необхідно використовувати не розрізнено, а у поєднанні, комплексно і оперативно.

Список літератури:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О. І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-еко. ун-т, 2004.
2. Кравчук Н. Я. Фінансова безпека [Електронний ресурс]: навч.-метод. посібн. / Н. Я. Кравчук, О. Я. Колісник, О. Ю. Мелих. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.
3. Мойсеєнко І. П. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Текст] / І. П. Мойсеєнко, О. О. Шолок // Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.02. – С. 141–146.
4. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Текст] / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. – Львів, 2011.
5. Орлик О. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові [Текст] / О. В. Орлик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2015. – Том 2. – № 19. – С. 222–232.
6. Сабліна Н. В. Формування стратегічних карт у рамках реалізації процесу управління фінансовою безпекою підприємства [Текст] / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко // Бізнесінформ. – 2013. – № 4. – С. 326–331.
7. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства [Текст] / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140–148.
8. Ткачова С. С. Стратегічні карти: загальні принципи та особливості розробки в ресторанному бізнесі [Електронний ресурс] / С. С. Ткачова: [сайт]: Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/tkachova2.htm

Стогний Т.С., Васильева Л.Н.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье рассмотрена сущность финансово-экономической безопасности и исследован механизм ее управления, определена структура и содержание его основных составляющих. Установлено, что основой является создание организационно-экономического механизма, способного эффективно противостоять угрозам и поддерживать состояние экономической безопасности.

Ключевые слова: финансовая безопасность, экономическая безопасность, механизм управления финансово-экономической безопасностью, стратегия управления предприятием.

Stogniy T.S., Vasilieva L.N.

Dnepropetrovsk State Agrarian-Economic University

FINANCIAL AND ECONOMIC SAFETY OF ENTERPRISE

Summary

In article the essence of financial and economic safety is considered and the mechanism of its management is researched, the structure and content of its main components is determined. It is established that a basis is creation of the organizational and economic mechanism capable effectively to resist to threats and to support a condition of an economic safety.

Keywords: financial safety, economic safety, mechanism of management of financial and economic safety, strategy of management an enterprise.